

KALENDÁŘ AKCÍ 2011

leden
3. 1. – 4. 2. Obojživelník a plaz roku 2011, výstava fotografií z přírody, komentované prohlídky, K-klub Jičín, Valdštejnovo náměstí (pořádá MPČR).

únor
22. 2. Žijí tu s námi, osvětová přednáška Romana Rozínka o obojživelnících a plazech, Městská knihovna v Jindřichově Hradci, od 17 hod. (Hamerský potok o.s.).

březen
12. 3. Žabí běh, 2. ročník, Jindřichův Hradec, u restaurace „Pilot club“ na letišti, 11 hod. (Hamerský potok o.s.).

12. 3. Jarní setkání herpetologů a teraristů, Národní Muzeum (Teraristická společnost Praha).

13. 3. Žabí běh, 7. běh - zahájení sezóny (vegetační), Prachov, start v 11 hod. (MPČR).

20. 3. Za obojživelníky do jarního Poodří, Jistebník nad Odrou, 8 hod. (ZO ČSOP Alces, Ostrava).

duben
16. 4. Úklid se žabákem Jindrou na Jindrově naučné stezce, Jindřichův Hradec, u hypermarketu Albert od 14 hod. (Hamerský potok o.s.).

19. 4. Obojživelníci a plazi České republiky a jejich ochrana, prezentace na Dni Země na Hlavní třídě v Ostravě Porubě (ZO ČSOP Alces).

24. 4. Sv. Jiří na Prachově, promítání, hry a soutěže pro všechny, od 10 do 16 hod. (MPČR).

květen
1. 5. Železnák – Cidliňák, běžecké závody pro všechny, hry o žabkách a ještěrkách pro děti od 3 do 12 let, hřiště v Železnici od 9 do 12 hod. (město Železnice a MPČR).

9. – 15. 5. Výstava obojživelníků (Stanice přírodovědců DDM hl.m. Prahy).

20. 5. Za žabím řevem III, přednáška v terénu na jedné z lokalit v blízkém okolí Jindřichova Hradce, od 20 hod., datum a další informace na www.hamerskypotok.cz (Hamerský potok o.s.).

20. – 22. 5. Konference České herpetologické společnosti, Lanžhot. Přednášky a terénní exkurze v průběhu víkendu. Účast není podmíněna členstvím v ČHS.

červen
11. 6. Vyhlášení výsledků výtvarné soutěže Namaluj obojživelníka nebo plaza roku 2011, hry a soutěže v zahradě, otevření výstavy vítězných výtvarných prací, vycházka s námětem z regionální historie, Prachov, od 11 hod. (MPČR).

červenec
1. 7. – 31. 8. Letní festival přírody v ráji – přednášky, exkurze (MPČR).
9. 7. – 5. muzejní den, prezentace Obojživelníka a plaza roku 2011, hry s environmentální tematikou, Vlastivědné muzeum Železnice, od 9 do 16 hod. (město Železnice).

srpen
19. – 21. 8. Setkání přátel obojživelníků a plazů – exkurze, přednášky, výměna zkušeností a nápadů, Prachov (MPČR).

září
7. – 8. 9. Žáby, hadi a jejich kamarádi, hry a soutěže v pohádkovém městě Jičíně pro všechny, kdo si chtějí hrát a poznávat, Jičín, zámecký park, od 9 do 14 hod., pro návštěvníky festivalu Jičín - město pohádky (MPČR).

říjen
Naší plazi ve fotografii – výstava fotografií plazů ČR, Městské muzeum Čelákovice.

23. 10. Žabí běh, 8. běh – ukončení sezóny, Prachov, start v 11 hod. (MPČR).

28. 10. Železnický kros, běh podzimní přírodou doplněný minisoutěží o obojživelníky a plazy, Železnice, od 11 hod. (město Železnice a MPČR).

Soutěže

Namaluj obojživelníka nebo plaza roku 2011, výtvarná soutěž; zaslání soutěžních děl do 13. 5., vyhlášení 11. 6. v Muzeu přírody Český ráj, podrobné informace na www.mpcr.cz.

Fotosoutěž „Vyfoť mě?“ celý rok, zaslání obrázků přes www.biolib.cz, informace též na www.mpcr.cz a uvnitř tohoto letáku.

Více akcí a aktuální informace na www.mpcr.cz a na internetových stránkách partnerských organizací

VYHLAŠOVATELEM A KOORDINÁTOREM „OBOJŽIVELNÍKA ROKU“ A „PLAZA ROKU“ JE MUZEUM PŘÍRODY ČESKÝ RÁJ (MPČR)

Cílem projektu je vzbudit zájem veřejnosti o obojživelníky a plazy. Iniciátor:

Martin Šandera (www.mpcr.cz; m.sandera@seznam.cz; 731 060 253)

Partneři Obojživelníka a plaza roku 2011:

BioLib (www.biolib.cz)

Česká herpetologická společnost (www.herp.cz)

Hamerský potok o.s. (www.hamerskypotok.cz)

NaturaServis s.r.o. (www.naturaservis.net)

město Železnice (www.zeleznice.net)

obec Kovač (www.podchlumi.cz/kovac)

Planta naturalis (www.plantanaturalis.com)

Sdružení Lacerta (www.lacerta-piscna.com)

Stanice přírodovědců DDM hl. m. Prahy (www.ddmpraaha.cz)

Teraristická společnost Praha (www.teraristika.cz)

ZO ČSOP Alces (minirezervace obojživelníků) (www.vrk.cz/minirezervace)

ZOO Ohrada (www.zoo-ohrada.cz)

OPAL – Obojživelníci, plazi a lidé

Cílem projektu je vytvoření místní, regionální a národní sítě environmentálních vzdělávacích, poradenských a informačních center, která vedle obecných environmentálních problémů budou specializována na dosud neprávem opomíjené skupiny živočichů, jakými jsou obojživelníci a plazi.

Projekt je realizován za finanční podpory Státního fondu životního prostředí České republiky a Ministerstva životního prostředí.

Muzeum přírody Český ráj

Česká herpetologická společnost (www.herp.cz)

Hamerský potok o.s. (www.hamerskypotok.cz)

město Železnice (www.zeleznice.net)

Stanice přírodovědců DDM hl. m. Prahy (www.ddmpraaha.cz)

ZO ČSOP Alces (minirezervace obojživelníků) (www.vrk.cz/minirezervace)

Muzeum přírody Český ráj se nachází v Prachově u vstupu do Prachovských skal. V zahradě muzea jsou vybudovány túňky pro volně žijící obojživelníky a stanoviště pro plazy a další živočichy. Vedle stále expozice „Příroda Prachovských skal, Českého ráje a Jičína“, expozice žabích předmětů a sbírky minerálů a hornin se ve vnitřních prostorech střídají různé tematické výstavy. Pořádáme přednášky, exkurze, soutěže o přírodě a Žabí běh. Nabízíme ubytování pro terénní přírodolince.

OBOJŽIVELNÍK ROKU 2011

čolek obecný

PLAZ ROKU 2011

užovka obojková

www.mpcr.cz

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Čolek obecný (*Lissotriton vulgaris* nebo též *Triturus vulgaris*) je řazen mezi silně ohrožené druhy (podle vyhlášky 395/1992 Sb.). Patří k druhům běžným po celém území ČR, v poslední době však jeho výskyt klesá.

Popis: Samci mají ve vodní fázi vytvořen na hřbetě a ocase mělce vykrajovaný kožní hřeben a kožní lemy na prstech zadních končetin. Hřbet je hnědavý nebo olivově hnědý s okrouhlými černými skvrnkami u samců, u samic jsou skvrny drobné. Břicho je žlutavé nebo žlutooranžové s tmavými skvrnkami. Spodní okraj ocasu je oranžový, u samců s bledě modrým proučkem. V suchozemské fázi je zbarvení méně pestré. Celková délka se pohybuje do 10 cm, samice bývají menší než samci.

Stanoviště: nepřerýbně rybníky až drobné nádrže a vlhká místa v okolí.

Potrava: drobní bezobratlí, příležitostně vajíčka žab.

Aktivita: celodenní, v suchozemské fázi převážně noční.

Rozmnožování: na jaře ve vodě v průběhu tzv. svatebního tance sameček odkládá spermator, který samička nasaje do kloaky. Než dojde k oplození a snášení vajíček, tak samička zpravidla získá více spermatorů od různých samců. Vajíčka samice lepí jednotlivě na vodní rostliny. Celkově snáší 200 – 300 vajíček.

Rozšíření: téměř celá Evropa kromě jižních částí, v Asii až po Altaj.

Užovka obojková (*Natrix natrix*) je řazena mezi ohrožené druhy (podle vyhlášky 395/1992 Sb.). I když je znám výskyt na vhodných stanovištích

i na území velkých měst, není možné konstatovat, že by tento druh u nás neubýval.

Popis: nápadné jsou světlé (žlutavé či bělavé) skvrny na zadním okraji hlavy (podle nich český druhový název). Tělo je svrchu zbarveno šedavě či šedoohněd s drobnými tmavými skvrnkami. Šupiny na hřbetě jsou kýlnaté. Břišní strana je tmavá, po stranách světle lemovaná. Dospělí samci jsou menší, dorůstají do 100 cm, samice kolem 120 cm, na jihu druhového areálu kolem 150 cm.

Stanoviště: většinou se nachází v blízkosti vody a na vlhkých místech, kde se zdržuje její potrava.

Potrava: obojživelníci (hlavně skokani a ropuchy), drobné ryby, hmyz, plži, případně drobní savci.

Aktivita: denní. Užovky pátrající po potravě je možné zastihnout i za vysokých teplot vzduchu. Mezi obranné chování patří vypouštění páchnoucích sekretů análních žláz, syčení, nafukování se, případně označování výpadů (u velkých samic) nebo stavění se mrtvým (stav ztrnulosti, akineze, thanatóza).

Rozmnožování: brzy na jaře dochází k páření. Začátkem léta nebo v jeho průběhu samice kladou 8 – 30 vajíček se světlým kožovitým obalem. Samice kladou vajíčka na teplá a vlhká místa, jakými jsou vrstvy tlejícího rákosu nebo trouchu, vlhká zemina, hromady kompostu apod.

Rozšíření: v Evropě kromě Irska a části Skandinávie, severozápadní Afrika, zasahuje do jihozápadní Asie a do severozápadní Číny a severozápadního Mongolska.

PROČ SE ZAJÍMAT O OBOJŽIVELNÍKY A PLAZY? PROČ JE CHRÁNIT?

- ♦ jsou opomíjeni, pro člověka euroamerické civilizace zdánlivě nemají žádný význam. Zasloužená pozornost se jim nevěnuje ani při environmentální výchově a vzdělávání i při praktické ochraně přírody.
- ♦ opomíjeni jsou i proto, že je lidé neznají. Běžně se s nimi nesetkávají (na rozdíl třeba od ptáků, kteří žijí běžně i ve městech). Z neznalosti pramení i různé mýty a pověry a nebo dokonce i fobie. Někteří lidé pak ze strachu plaza na setkání raději utlučou klackem nebo žabu přejedou.
- ♦ relevantních informací o obojživelnících a plazech je málo. I knížky a články tváří se seriózně obsahují řadu chyb a nepřesností.
- ♦ jsou mimo jiné součástí potravních řetězců. V přírodě v ekosystémech mají své nezastupitelné místo.
- ♦ látky jimi produkované nám mohou být ku prospěchu, na příklad při léčení některých nemocí a zdravotních potíží.
- ♦ jako složka biodiverzity jsou součástí kulturního a přírodního dědictví. Dávni předkové obojživelníků a plazů byli i našimi předky.
- ♦ jejich ochrana příznivě ovlivňuje i stav celé lokality. Společně s obojživelníky a plazy jsou chráněni i další živočichové, rostliny a veškeré živé i neživé složky vyskytující se v daném území.
- ♦ jsou ukazatelé kvality životního prostředí. Obojživelníci, tím že žijí ve vodě i na souši, reagují na znečištění obou těchto prostředí.
- ♦ každá populace v určité lokalitě je v současné době cenná z hlediska proudění genetické informace mezi populacemi. Obojživelníci a plazi mají nižší schopnost migrace než ptáci a savci. Ztráta každé populace je nenahraditelnou ztrátou.

JAK POMOCI OBOJŽIVELNÍKŮM A PLAZŮM?

Mapování výskytu (viz www.biolib.cz)

Obnovování a zhotovování nových tůní a nádrží pro rozmnožování a stanoviště na souši pro slunění, úkrytování a zimování.

Informace:

www.naturaservis.net, www.mpcr.cz,
www.ochranaprirody.cz, www.csop.cz

Osvěta (besedy, přednášky, terénní exkurze, výstavy, popularizační články...)

SOUTĚŽE

Namaluj obojživelníka nebo plaza roku 2011, výtvarná soutěž; zaslání soutěžních děl do 13. 5., vyhlášení 11. 6. v Muzeu přírody Český ráj, podrobné informace na www.mpcr.cz.

Fotosoutěž „Vyfoť mě?“, celý rok, zaslání obrázků přes www.biolib.cz, informace též na www.mpcr.cz. Knižní publikace získají autoři nejlepších snímků i vylosování ze všech účastníků.

Témata (kategorie): vyfoť obojživelníka roku, - plaza roku, - želvu než ti uteče, - ostatní obojživelníky a plazy ČR.

Projekt „Hodní nebo zlí američtí ninjové?“

Sledování výskytu a působení nepůvodních druhů želv v ČR. Máte-li jakékoli informace, prosím, kontaktujte nás. www.mpcr.cz; m.sandera@seznam.cz; 731 060 253 a (nebo) zúčastněte se fotosoutěže.